

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 171. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359194688/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Skolens Førere var fødte Protestanter; men deres Retning mod Middelalderen og dens fromme Naivitet medførte nødvendigvis en Bevægelse mod Catholicismen. I den Sammenligning mellem antikiserende og folkelig Kunst, som Friedrich Schlegel havde anstillet i *Europa* og som Fru de Staël baade i *Corinna* og i Bogen om Tyskland støtter sig til, hed det efter en Paa-visning af, at Geniet umuligt kunde bevare sin Svingkraft under et Arbejde med Æmner, som der udfordredes Hukommelsesværk og Lærdom til at tumle: »Saaledes er det ikke ved de Æmner, der tilhører vor egen Religion. Kunstnerne staar overfor disse Æmner personligt beaandede; de føler, hvad de maler og de maler, hvad de har set. Livet selv tjener dem da til Model, naar de vil fremstille Livet, medens de, naar de forsøger paa at hensætte sig i Oldtiden, maa frembringe deres Værker ikke efter det Liv, de ser om sig, men efter Bøger og Billedstøtter.»

Vrangslutningen skjuler sig i Ordene «vor egen Religion»; thi hvilken var «vor egen Religion»? Protestantismen havde udviklet sig til en idealistisk Filosofi, der længst havde gjort fælles Sag med Revolutionen. I Aaret 1795 var to unge Mennesker, hvis Navne senere skulde blive verdensberømte, gaaede ud paa en ensom Mark og havde i naiv Begejstring over Revolutionen plantet et Frihedstræ. Det var Schelling og Hegel.

Man gik da tilbage til Catholicismen. Men den italienske Catholicisme var endnu allfor klassisk, allfor antikt besjælet. En stor lys Kirke som St. Peter i Rom var allfor lidet hemmelighedsfuld, var, som Lamartine har sagt, ganske egnet til, naar engang al positiv Religion er forsvundet fra Europa, vedblivende at være Menneskehedens Tempel. I Italien følte man sig kun beslægtet med det prærafaeliske Maleri; i Spanien fandt man en beslægtet Digter i Calderon, imod hvis mystiske Andagt den først udhasnede Shakespeares Frisind og Virkelighedssans snart ikke mere kunde staa Prøve. Selv Heiberg sætter Calderon over Shakespeare. Ellers dyrkede man overalt og i alle Kunster Gøtiken. Med Forkærlighed vendte man sig til Hjemmets Mindesmærker, til den Stil, som nordiske Barbarer (rigtignok Fransk-mænd) med deres dybe Følelsesinderlighed og deres udprægede Hang til Overtro og Gru havde avlet. Albrecht Dürer blev med sin folkelige Tyskhed og uskyldige Trohjertethed, men især formedelst sin Mystik, sine Hjorte med Kors mellem Takkerne og

alt sit symbolske Krimskrams helgenviet af de tyske Romantikere, og selv hos os paa stod Oehlenschläger og hans Søster at kunne se meget mere i Albrecht Dürer end andre Mennesker kunde finde. Smitten var saa stærk, at selv Gulnares, Alis og Gulhyndis Digter indbildte sig at sværme for Mystiken. Man havde rigtig nok ikke Hjertet fuldt af de gudelige Tidens religiøse Kvaler og Forhaabninger, men de gotiske Formers Selsomhed og den Overspændthed, der gav sig Luft i Gotikens kunstneriske Sindbilleder, svarede til den sygelige Fantasis Unatur og Uro hos disse Moderne. Det er betegnende, at den naive Oehlenschläger, da han første Gang traf sammen med den romantiske Skoles Førere, i hvem han ventede at finde en Gruppe mægte og begejstrede Asketer, med Forundring, Ansigt til Ansigt med Hovedmanden Friedrich Schlegel, saa (efter hans egne Ord) «et ironisk fedt Ansigt glinse sig sangvinsk imode.»

Under den lidenskabelige Stræben bort fra den græsk-romerske Oldtid var imidlertid Fr. Schlegel kommen til at udføre sin eneste sande, men denne Gang ogsaa store, videnskabelige Bedrift: han grundede Sanskritstudiet og aabnede dermed den europæiske Kultur en ganske ny Bane. Han lagde Grundvolden først til én helt ny Sprogvidenskab, der udviklede sig jævnsides med den græsk-romerske som indisk-østerlandsk, dernæst til en anden helt ny Sprogvidenskab, der medomfattede den græsk-romerske: det sammenlignende Sprogstudium, Filologien som Naturvidenskab.

Foreløbigt blev Hinduens Ørkesløshed Idealet: det betragtede Liv, det rene Planteliv. Det er dette Forbillede, som forherliges i Schlegel's *Lucinde*, ligesom det senere, da det tilegnes af den romantiske Skole i Frankrig, varieres i Théophile Gautier's *Fortunio*. Det er det, som skimtes i Oehlenschlägers geniale Lediggænger Aladdin, og det er dette Ideal, som bestandig forsvæver Æstetikerens i *Enten-Eller*, der, som Kierkegaard selv, er opfødt med Læsning af Tysklands romantiske Digtene. Man jævnføre hans Ord: «Min Tid deler jeg saaledes: den halve Tid sover jeg, den anden halve drømmer jeg. Naar jeg sover, drømmer jeg aldrig, thi at sove er den højeste Genialitet.»

Goethe havde som Olding tyet fra Nuets Larm til Østerland og havde skrevet sit *Vestøstlige Divan*. Romantikerne fulgte kun hans Spor. Men snart fik deres Lære en egenlig filosofisk Grundvold ved Schelling, hvem Indtrykket af Franskmændenes